

Samenvatting

De uitdaging van generatievernieuwing in de postindustriële landbouw: Stelsels van agrarische sociale reproductie in Baskenland

In grote delen van het wereldwijde Noorden beschrijven beleidsmakers en de media de voortdurende afname van de werkgelegenheid in de landbouw en de leegloop van het platteland in toenemende mate als een *crisis* van generatievernieuwing die het grootste deel van de Europese regio (vooral West-Europa) treft, en ook de toekomst van het voedselsysteem.

In dit proefschrift wordt deze crisis van generatievernieuwing beschouwd als een symptoom van bredere ecologische en politieke crises, en van een crisis in de sociale reproductie. Initiatieven om belemmeringen voor generatievernieuwing weg te nemen worden voorgesteld als een van de vele vormen van collectieve mobilisatie als reactie op ecologische, politieke en sociale crises in het algemeen. We zijn wereldwijd op een punt aangekomen waarop het steeds duidelijker wordt dat een systemische transformatie vereist is om het voortbestaan van de planeet en het merendeel van zijn bewoners te waarborgen.

De methoden waarmee dit streven naar sociale verandering van oudsher is onderzocht hebben echter enkele tekortkomingen. Met deze methoden wordt het zicht op politieke subjectiviteit beperkt en kan de kloof tussen potentieel revolutionaire onderwerpen zelfs vergroot in plaats van overbrugd worden. Door deze kloof zijn boeren-, vrouwen-, rassengelijkheids- en milieubewegingen naar de achtergrond gedrongen. Die werden losgekoppeld van wat marxisten traditioneel beschouwen als de kern van de revolutionaire macht: het stedelijk proletariaat, waarvoor een vakbondslid (een witte man) in het wereldwijde Noorden vaak model staat. Volgens dit proefschrift moet de blik juist gericht worden op die vergeten gebieden, en op 'capital's others', zoals Nancy Fraser ze noemt. Daar liggen de inzichten waarmee het analytisch kader voor onderzoek naar sociale verandering in de 21e eeuw aangescherpt kan worden. De socialereproductietheorie maakt de structurele rol van de 'reproductiekrachten' zichtbaar (Barca 2020). Ook komen hiermee de verschillende soorten arbeid die bijdragen aan een verruimde klassenstrijd in beeld (Bhattacharya 2017).

Op basis van inzichten uit Baskenland wordt in dit proefschrift de aandacht gevestigd op het werk van agro-ecologische boeren, vrouwen, en mensen met een verschillende raciale achtergrond op het platteland in het wereldwijde Noorden. Zij zetten zich in voor behoud van het leven. De collectieve en individuele strijd van boeren die de crisis van generatievernieuwing proberen te beteugelen kan worden opgevat als een venster op de huidige fase van het kapitalisme en de bredere politiek van plattelandsverzet die in reactie daarop ontstaat. Om deze opkomende vormen van agrarische politieke subjectiviteit te verkennen, is in dit onderzoek een analytisch kader ontwikkeld om *stelsels van agrarische sociale reproductie* te onderzoeken. Historisch gezien kunnen dergelijke stelsels worden beschouwd als geïnstitutionaliseerde manieren om de voorwaarden voor agrarische productie op het platteland te reproduceren en deze stelsels tonen hoe patronen van sociale reproductie worden betwist, ondermijnd en in de loop van de tijd en in verschillende contexten veranderen. Deze stelsels bestaan uit drie dimensies:

- 1.) *Generationale reproductie*: Het werk van baren, zorgen voor en voorzien in de biologische en fysieke behoeften van de volgende generatie arbeidskrachten en zorgen voor de intergenerationele relaties die dit proces ondersteunen.
- 2.) *Collectieve reproductie*: het werk dat wordt verzet om een collectieve identiteit, cultuur en zowel sociale normen als de constructie van de 'ander' te reproduceren.
- 3.) *Systemische reproductie*: de relatie tussen sociaal reproductief werk en productieve relaties, die het bredere sociaal-economische systeem reproduceert.

Met dit analytisch kader ontstaat een breder perspectief en een bredere visie op politiek en strijd. Het politieke subject wordt hierin in de eerste plaats als een sociaal wezen gezien, en dan pas als arbeidskracht. Werk wordt beschouwd als iets dat zich binnen en buiten de formele economie afspeelt, en dat verschillende doelen dient. Met deze verruimde opvatting van het begrip arbeidersklasse wordt inzichtelijk dat sommigen het niet uitoefenen van de eigen arbeidskracht (een klassieke staking) kunnen gebruiken om bij te dragen aan sociale transformatie. De strategische macht van anderen, zoals Baskische *agro-ecofeministen*, ligt echter niet zozeer in het vermogen om te ontwrichten, maar meer in het vermogen om ons in leven te houden, door de plattelandsomgeving te voeden, te verzorgen en te regenereren op een manier die zo onproductief mogelijk is voor het kapitaal en solidariteit met andere arbeidskrachten toont.